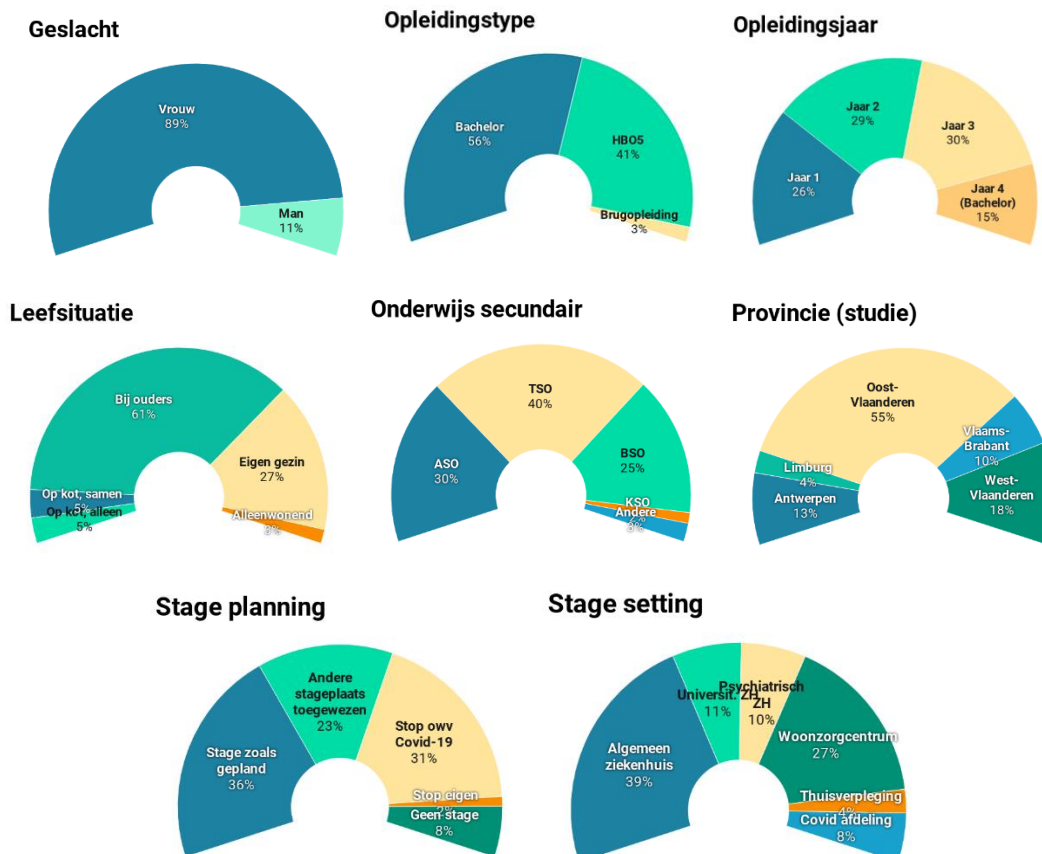

STUDIE NAAR WELBEVINDEN, MOTIVATIE EN BEROEPSORIENTATIE BIJ STUDENTEN VERPLEEGKUNDE TIJDENS DE COVID-19 CRISIS (Cov-ID-NuStud studie)

Onderzoekers van het Universitair Centrum Verpleegkunde en Vroedkunde (Universiteit Gent), en het Universitair Ziekenhuis Gent, in samenwerking met de unit Ontwikkelingspsychologie (Universiteit Gent) peilden naar het welbevinden, de motivatie en de beroepsoriëntatie van studenten verpleegkunde tijdens de CoViD-19 gezondheids crisis. Van 30 april tot 20 mei werd een online bevraging uitgevoerd bij 1.079 studenten verpleegkunde (8% van de totale populatie). Deze studenten kozen immers voor een opleiding tot een beroep dat nu mee het voortouw neemt in de strijd tegen CoViD-19. Verbinden studenten zich momenteel met het beroep van verpleegkundige of dreigt er uitval? Hoe is hun motivatie en welbevinden in deze CoViD-19 periode? Hoe ervaren zij het afstandsonderwijs en het stagegebeuren tijdens de Covid-19 crisis? Wat geeft studenten verpleegkunde veerkracht?

WIE NAM DEEL?

Studenten aan het woord

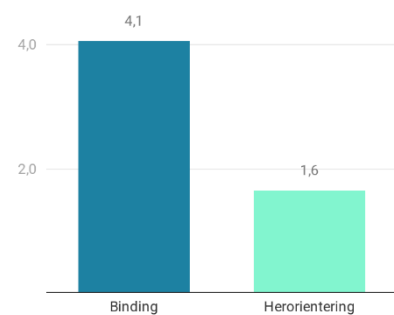
“Covid is een unieke ervaring om als student verpleegkunde en toch bijna afgestudeerd verpleegkundige in mee te draaien. Het doet me goed te weten dat ik het ook effectief kan!”

“Ik ben blij dat ik verschil kan uitmaken voor bepaalde patiënten, hen nabijheid kan bieden na het wegvallen van hun contacten.”

BINDING STUDIE- EN BEROEPSKEUZE VERPLEEGKUNDE

Studenten verpleegkunde voelen zich momenteel sterk verbonden met hun studie- en beroepskeuze. Ze zijn trots om student verpleegkunde te zijn (91%) en zijn tevreden met hun keuze om verpleegkunde te studeren (82%). Slechts een kleine groep overweegt, op dit moment, om uit de opleiding te stappen (Figuur 1). Tot 14% overweegt om andere opleidingen te verkennen, en 6% haakt af (zie Figuur 2).

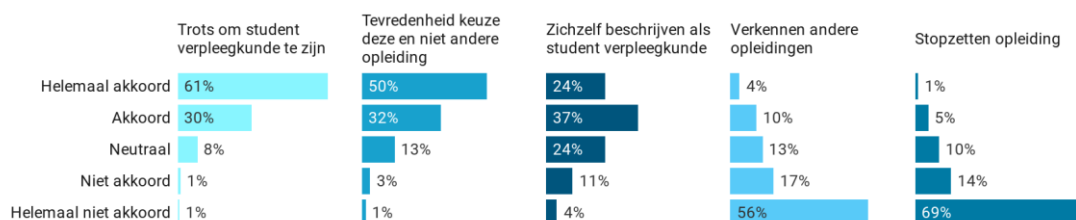
Figuur 1 | Binding studie- en beroepskeuze

Cov-ID-NuStud | Universiteit Gent | UZ Gent
Gecreëerd met Datawrapper

Het uitvallen van studenten tijdens de opleiding is geen nieuw, noch uniek fenomeen voor opleidingen hoger onderwijs. In Europa zetten gemiddeld 17-18% van de studenten hun opleiding hoger onderwijs stop zonder het diploma te halen. Specifiek voor verpleegkunde zien we uiteenlopende Europese cijfers (tussen 9% en 25%). Onze cijfers enkel en alleen toewijzen aan de CoViD-19 crisis zou dan ook niet correct zijn. Uitval kent immers verschillende redenen, en kan ook wel als professioneel en economisch aanvaardbaar gezien worden. We adviseren aan opleidingen om de vroegtijdige uitstap van studenten verpleegkunde verder te monitoren en deze te plaatsen naast de hier gerapporteerde cijfers.

Figuur 2 | Binding & heroriëntering studie- en beroepskeuze

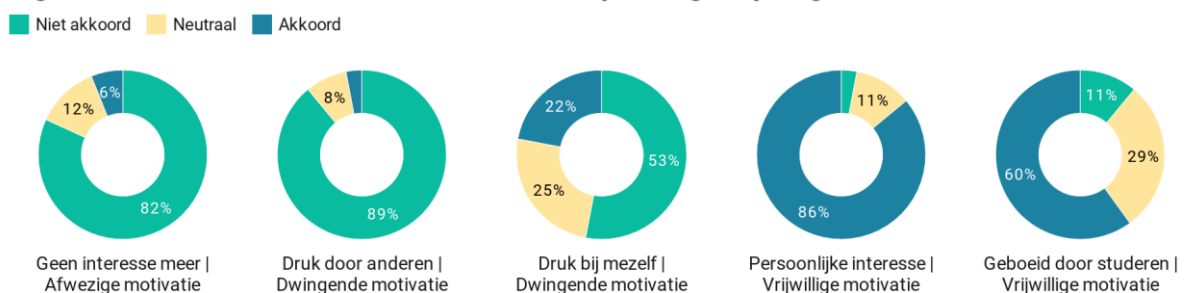
Cov-ID-NuStud | Universiteit Gent | UZ Gent
Bron: UGent | UZGent • Gecreëerd met Datawrapper

De beroepstrots is groot, voornamelijk bij studenten uit de HB05-opleiding (94% vs. 89% in de bacheloropleiding). De publieke waardering en het applaus voor de zorgsector lijkt ook de studenten verpleegkunde niet ontgaan. Echter, beroepstrots zal mogelijks niet volstaan om zich staande te houden in het beroep van verpleegkundige. Belangrijker dan trots, zien we een sterk verband tussen het reflectief zijn over hun toekomstige rol als verpleegkundige met de motivatie en binding met hun studie- en beroepskeuze. Het nadenken over hun studie- en beroepskeuze, en zelfs latente twijfel bij zichzelf durven exploreren, zien we als belangrijke, positieve voorspeller om gemotiveerd in het beroep te blijven. Studenten die er meer bij stilstaan zijn meer overtuigd van hun keuze. Vanuit deze studie kunnen we niet zeggen hoe deze studenten naar de concrete jobinhoud van het beroep kijken. In toekomstig onderzoek willen we hierop verder inzetten.

MOTIVATIE OM VERPLEEGKUNDE TE STUDEREN

Studenten verpleegkunde zetten zich in voor hun studie omdat ze het persoonlijk belangrijk en interessant vinden (76%), en de studie verpleegkunde boeiend vinden (60%; Figuur 3). Een vrijwillige motivatie reflecteert beweegredenen waarbij studenten persoonlijk achter hun keuze staan om verpleegkundige te worden. Dergelijke beweegredenen voorspellen positief de mate waarin studenten zich blijvend inzetten voor hun studies en de stages. Studenten die eerder extrinsieke motieven hebben (bv. jobzekerheid) dreigen sneller af te haken.

Figuur 3 | Motivatie om zich in te zetten voor opleiding verpleegkunde

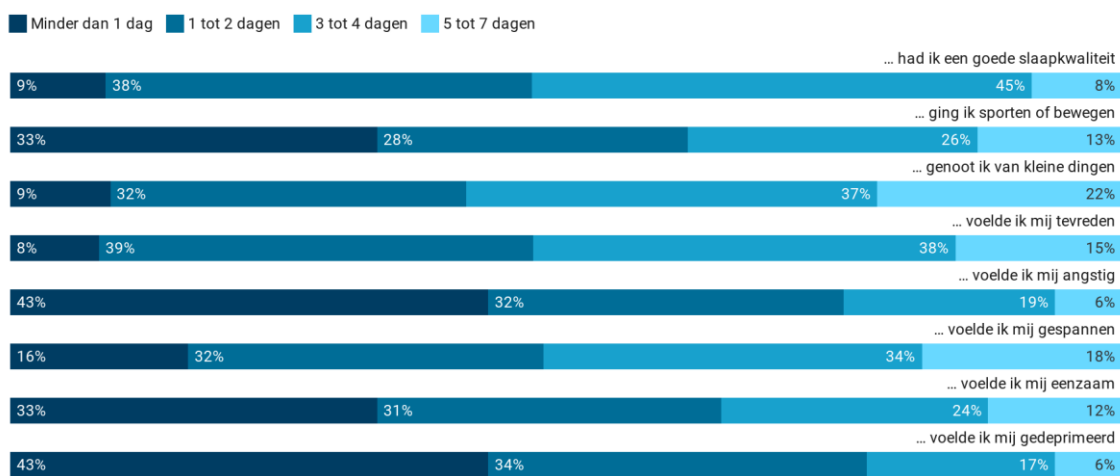

Cov-ID-NuStud | Universiteit Gent | UZ Gent
Grafiek: UGent|UZGent • Gecreëerd met Datawrapper

WELBEVINDEN TIJDENS DE COVID-19 CRISIS

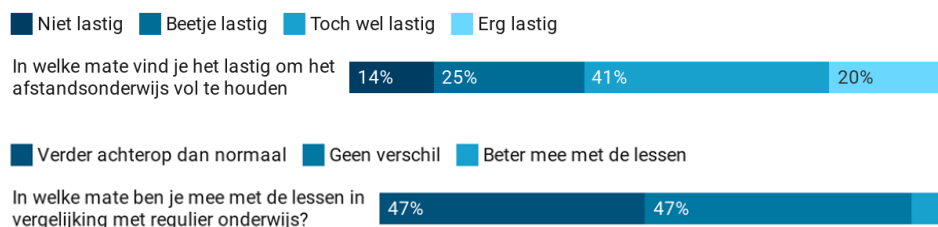
Studenten verpleegkunde vertonen echter wel individuele verschillen in hun welbevinden tijdens de CoViD-19 periode. Algemeen zien we dat (figuur 4), tot 53% zich minstens de helft van de week tevreden voelde, 53% een goede slaapkwaliteit rapporteerde, en 39% meer dan de helft van de week beweging nam. De vitaliteit van studenten verpleegkunde ligt daarmee gelijk aan deze van andere studerende jongeren [1]. Tot 52% van de studenten verpleegkunde voelde zich meer dan de helft van de week gespannen, 23% voelde zich meer dan de helft van de week gedeprimeerd, en 25% voelde zich meer dan de helft van de week angstig (Figuur 4). Deze percentages zijn gelijklopend aan het welbevinden van de algemene studenten populatie, met uitzondering van het angstniveau dat bij studenten verpleegkunde beduidend lager ligt dan bij andere studenten (50%) [1].

Figuur 4 Welbevinden studenten verpleegkunde tijdens CoViD-19 periode

Cov-ID-NuStud | Universiteit Gent | UZ Gent
Bron: UGent | UZGent • Gecreëerd met Datawrapper

We vroegen studenten verpleegkunde ook naar hun ervaringen met het afstandsonderwijs. Het afstandsonderwijs wordt door ruim 60% als (erg) lastig ervaren om vol te houden t.o.v. 48% in de algemene studenten populatie [1]. Ondanks de ervaren last, geeft 47% van de studenten aan even goed mee te zijn als bij het reguliere onderwijs, en 7% geeft aan beter mee te zijn met de lessen in afstandsonderwijs. 47% geeft aan achterop te lopen in het zich eigen maken van de noodzakelijke competenties. Deze cijfers zijn gelijklopend met de cijfers in de algemene studenten populatie [1]. We zien dat studenten die zich tijdens de coronacrisis minder goed in hun vel voelden het afstandsonderwijs meer als een last ervaren.

Cov-ID-NuStud | Universiteit Gent | UZ Gent
Bron: UGent | UZGent • Gecreëerd met Datawrapper

[1] Vermote, B., Vansteenkiste, M., Soenens, B., Waterschoot, J., & Morbée, S., Studeren is de tijd van je leven! Ook tijdens Corona? Weekrapport 8, Universiteit Gent.

WAT GAF VEERKRACHT AAN VERPLEEGKUNDIGEN-IN-OPLEIDING?

Deze studie legde een aantal eerste elementen bloot die studenten verpleegkunde gemotiveerd en veerkrachtig hielden in deze CoViD-19 periode.

Studenten die zich bekwaam voelen, met zelfvertrouwen op stage vertrokken, en die een ondersteunend netwerk opbouwden bleken het meest veerkrachtig. Dit ondersteunend netwerk bestond bij studenten uit de HBO5 opleiding hoofdzakelijk uit hun lesgevers, en bij studenten uit de bachelor opleiding hoofdzakelijk uit hun peer groep. Dit laatste kan wijzen op een verschil in zelfsturend leervermogen tussen beide opleidingsniveaus.

Het ervaren van dialoog en inspraak, zowel bij het afstandsonderwijs als tijdens de stage, verhoogt eveneens studenten verpleegkunde hun motivatie en welbevinden.

Zoals eerder aangegeven, stellen we vast dat studenten die reflectief zijn over hun beroepskeuze meer overtuigd zijn van hun keuze. Ze hebben voor zichzelf uitgemaakt waarom ze verpleegkunde studeren, en vereenzelvigen zich als persoon met deze keuze.

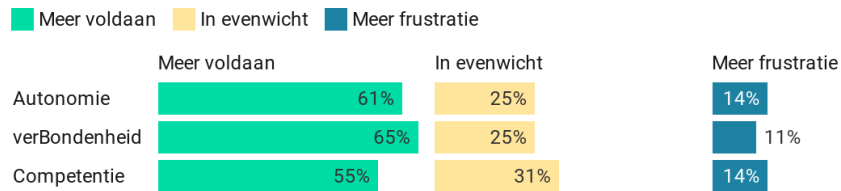
Tot slot zagen we ook dat studenten die vanuit het streven naar een maatschappelijke bijdrage de opleiding volgen, een sterke binding met hun beroepskeuze hebben. We zien dat meer extern gedreven motieven, zoals economische beweegredenen, geen effect hebben op de binding en soms de heroriëntering zelfs versterken. Dit laat ons zien dat het zoeken naar jobzekerheid mogelijk een onvoldoende drijfveer mag zijn om in te stromen in de opleiding verpleegkunde.

Deze elementen leren ons hoe we jongeren met sterke en veerkrachtige profielen kunnen aantrekken naar de opleiding verpleegkunde. Van studenten verpleegkunde wordt immers verwacht dat ze zich klinische, communicatieve en reflectieve competenties eigen maken, samen met een attitude van zelfsturend en levenslang leren, zodat ze een evidence-based verpleegkundige zorg mee uitbouwen en leiderschap in zorg kunnen opnemen. We hebben verpleegkundigen nodig die zich ook tijdens meer uitdagende periodes, zoals deze gezondheids crisis, gemotiveerd en mentaal gezond blijven.

STAGE VERPLEEGKUNDE TIJDENS DE COVID-19 GEZONDHEIDSCRISIS VERSTERKT DE BINDING MET STUDIE EN BEROEPSKEUZE

Ruim 60% van de studenten verpleegkunde deed tijdens de CoViD-19 crisis stage. Ook stagelopen had tijdens deze CoViD-19 crisis een invloed op studenten verpleegkunde hun binding met hun studie- en beroepskeuze. Studenten die vrijwillig gemotiveerd waren om stage te lopen, voelden zich meer overtuigd van hun keuze om verpleegkundige te worden. Deze studenten keken met vertrouwen hun stage tegemoet, en voelden zich klaar om de zorg op te nemen waartoe ze opgeleid worden. Voor deze vrijwillig gemotiveerde studenten voelt het als vanzelfsprekend om in deze gezondheids crisis stage te lopen. Studenten die zich verbonden voelden met het team, zich competent voelden, en keuze en inspraak ervaarden tijdens de stage vertoonden een beter welzijn en motivatie (figuur 6). Echter, voor studenten die reeds twijfelden, of voor wie stage doen eerder als dwingend aanvoelde, had stage een negatief effect en leidt dit tot een grotere overweging om zich te heroriënteren. Als conclusie kunnen we dus stellen dat stagelopen in een crisissituatie – onder de juiste voorwaarden - de binding met het verpleegkundig beroep kan versterken.

Figuur 6 Motiverend klimaat tijdens stage

Cov-ID-NuStud | Universiteit Gent | UZ Gent

Bron: UGent | UZGent • Gecreëerd met Datawrapper

Stage lopen tijdens een gezondheids crisis lijkt niet alleen de overtuiging om verpleegkundig te worden te versterken. Het lijkt dus ook tevens een scherprechter om studenten verpleegkunde te detecteren die gemotiveerd, competent en met voldoende vertrouwen in hun eigen capaciteiten in de opleiding staan. Deze studenten vertonen ook meer mentaal welbevinden en meer vrijwillige motivatie voor hun opleiding.

TOEKOMSTIG ONDERZOEK

Deze peiling weerspiegelt een momentopname tijdens de CoViD-19 pandemie. In verder onderzoek willen we de huidige en nieuwe cohorten studenten verpleegkunde longitudinaal opvolgen, waarbij we de set aan indicatoren en het onderzoeksopzet zullen verruimen. Door ons als wetenschappelijk discipline te buigen over onze beroepsgroep, kunnen we beleidsgerichte adviezen geven over mogelijke evoluties in het verpleegkundige onderwijs, de instroom tot de opleiding verpleegkunde, en de doorstroom naar het werkveld.

De groep master-opgeleide verpleegkundigen werd niet meegenomen in de huidige studie. Master-opgeleide verpleegkundigen hebben een belangrijke positie in de complexe en op wetenschap gebaseerde verpleegkundige zorg. Het is dan ook aangewezen om de groep verpleegkundigen met een academisch kwalificatieniveau mee te nemen in vervolgonderzoek. Discussies over de organisatie van het verpleegkundig onderwijs en de noodzakelijke skills-mix in het verpleegkundig beroep dienen immers gevoerd te worden vanuit het volledige kwalificatieterrein in de verpleegkunde. Na het zomerreces ontvangen de onderwijsinstellingen een uitgebreid onderzoeksrapport.

Contact

Veerle Duprez | verpleegkundige en verplegingswetenschapper | Universitair Centrum Verpleegkunde en Vroedkunde | Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen | Universiteit Gent | Veerle.Duprez@UGent.be | 09 332 05 88

Simon Malfait | verpleegkundige en verplegingswetenschapper | UZ Gent | simon.malfait@uzgent.be | 09 332 25 48

Meer lezen?

Over de toekomst van het verpleegkundig beroep op nationaal niveau? [Future of Nursing: improving health, driving change. Sermeus W., Eeckloo K., Van der Auwera C. & Van Hecke A. \(2018\)](#)

Over de toekomst van verpleegkunde op internationaal niveau? [WHO rapport 2020 'State of the world's nursing 2020: investing in education, jobs and leadership.](#)

Over motivatie als motor voor iemands gedrag en inspanningen? Vansteenkiste Maarten & Soenens Bart (2015).
Vitamines voor groei: Ontwikkeling voeden vanuit de Zelf-Determinatie Theorie. Uitgeverij Acco.

Over motiverende interventies? Door als onderwijsinstelling in te zetten op een motiverend klimaat kan je de veerkracht en de motivatie van studenten verpleegkunde op peil houden. Ook als stage-afdeling kan je inzetten op een motiverend klimaat. Zie [rapport 8 van de motivatiebarometer](#) (Vermote, B., Vansteenkiste, M., Soenens B., Waterschoot J, & Morbée, S., Studeren is de tijd van je leven! Ook tijdens Corona? Weekrapport 8, Universiteit Gent)